

1 Mit jelent a gyakorlatban a jogi értelemben vett szülői felelősség fogalma? Melyek a szülői felelősséggel rendelkező személy jogai és kötelességei?

A szülői felelősség a gyermekek nagykorúságuk eléréséig vagy függetlenségük megszerzéséig tartó védelmét és képviseletét biztosító jogintézmény. A szülői felelősség kiterjed a gyermek személyére és vagyonára is. A szülői felelősséget a polgári törvénykönyv (*Code civil*) 371–387 ter., valamint 203. cikke szabályozza.

A szülői felelősséget a gyermek jog szerinti szülei, vagyis azok a személyek gyakorolják, akiket jogszabály vérokonságon, örökbefogadáson vagy jogszabályon alapuló apasági, anyasági vagy élettársi kapcsolat alapján a szüleinek tekint. Amennyiben a jogszabály nem ismeri el a vér szerinti szülőket jog szerinti szülőnek, e személyek nem gyakorolhatnak szülői felelősséget.

A gyermekek nagykorúságuk eléréséig (18. életévük betöltéséig) vagy függetlenségük elnyeréséig tartoznak az apjuk és anyjuk felelőssége alá. A gyermek tartózkodására, tartására, egészségére, felügyeletére, oktatására, képzésére vagy fejlődésére vonatkozó döntések a szülők felelősségi körébe tartoznak (polgári törvénykönyv 203. cikk).

A szülői felelősség körébe tartozó jogok közül meg kell különböztetni a gyermek személyére vonatkozó felelősséget, a gyermek vagyonának kezelését, valamint a szülői felelősséggel járó egyes jogosultságokat. A gyermek személyére vonatkozó felelősség tovább bontható a „felügyeletre”, amely a gyermekkel való „együttélést” (vagyis a gyermek gondozását, a gyermek felügyeletét, valamint a gyermeknek a szülővel való együttéléséhez kapcsolódó oktatási döntések meghozatalát) jelenti és az oktatáshoz való jogra, amely a gyermek tartására, oktatására és képzésére vonatkozó döntések meghozatalából áll. A gyermek vagyonának kezelése tekintetében különbséget kell tenni a gyermek vagyonának igazgatásához való jog és e vagyon jogszerű használatának joga között. A különös jogosultságok a szülők a gyermek házasságával, örökbefogadásával és függetlenségével kapcsolatos jogai.

2 Általában ki gyakorolja a gyermek feletti szülői felelősséget?

A kiskorú gyermek személyére vonatkozó szülői felelősséget általában a gyermek két szülője együttesen gyakorolja. Amennyiben a gyermek szülőktől való származása megállapításra került – függetlenül attól, hogy a szülők együtt élnek-e, illetve házask-e –, a szülők együttesen gyakorolják a szülői felelősségből származó jogosultságokat (polgári törvénykönyv 373. és 374. cikk).

Amennyiben a gyermek apától vagy anyától való származása nem került megállapításra, vagy amennyiben az egyik szülő nem él, távol van vagy akarata kifejezésére képtelen, a másik szülő egyedül gyakorolja e felelősséget.

Harmadik (jóhiszeműen eljáró) személyek tekintetében a szülőről feltételezni kell, hogy a szülői felelősség egyedüli gyakorlása során a másik szülő jóváhagyásával jár el (polgári törvénykönyv 373. cikk).

Amennyiben a szülők nem képesek megegyezni a gyermek tartózkodására, a gyermek egészségére, oktatására, képzésére, szabadidejére vonatkozó fontos döntések vagy vallási, illetve filozófiai kérdések tekintetében, valamint, ha a megállapodásuk a gyermek érdekével ellentétesnek tűnik, a családjogi bíróság (*tribunal de la famille*) feljogosíthatja az egyik szülőt a szülői felelősség önálló gyakorlására.

Ebben az esetben a rögzített szabályok alapján a másik szülő továbbra is fenntartja (1) felügyelethez való jogát, vagyis a gyermek helyzetéről való tájékoztatásra vonatkozó jogot, illetve az illetékes családjogi bírósághoz fordulás jogát, ha véleménye szerint a másik szülő nem a gyermek érdekében járt el, valamint (2) a kapcsolattartáshoz való jogot. A kapcsolattartást kizárólag nagyon súlyos okból lehet megtagadni (polgári törvénykönyv 374. cikk).

3 Ha a szülők nem tudják vagy nem akarják gyakorolni a szülői felelősséget gyermekeik felett, kinevezhető-e helyettük egy másik személy?

Amennyiben a gyermekeknek nincs a szülői felelősséget gyakorló anyja és apja, a gyermeket gyámság alá kell helyezni (polgári törvénykönyv 375. cikk).

4 Ha a szülők elválnak vagy különválnak, hogyan születik döntés a szülői felelősség további gyakorlásáról?

Főszabály szerint a szülők különválása vagy a házasság felbontása nincs hatással a szülői felelősség gyakorlására vonatkozó szabályokra. A jogi elv az, hogy a gyermek két szülője együttesen gyakorolja a szülői felelősséget (lásd a 2. pontot). Ennek megfelelően mindketten gyakorolják és a különválást követően is gyakorolhatják a szülői felelősség körébe tartozó jogokat és egyik szülő sem hozhat egyedül olyan döntést, amely megakadályozza a másik szülőt a jogai gyakorlásában. A szülőnek tehát be kell szereznie a másik szülő hozzájárulását, enélkül nem járhat el. Például a gyermek tartózkodása tekintetében azonban a gyermekkel együtt élő szülő hozhatja meg a mindennapi rutinra, helyes viselkedésre stb. vonatkozó döntéseket.

A szülők megállapodhatnak a szülői felelősség gyakorlásának módjában, feltéve, hogy az a gyermek érdekét szolgálja.

Ellenkező esetben az ügyet a családjogi bíróság elé kell terjeszteni, amely úgy határozhat, hogy a szülői felelősség kizárólagos gyakorlásával az egyik szülőt bizza meg (lásd a 2. pontot).

Dönteni kell a gyermek tartózkodási helyéről, a gyermek népszerűségi-nyilvántartásba való felvételének helyéről, valamint a szülőknek a gyermek tartásához, oktatásához és képzéséhez való hozzájárulásáról.

5 Ha a szülők megállapodást kötnek a szülői felelősség tárgyában, milyen alakú szabályokat kell betartani ahhoz, hogy megállapodásuk jogilag kötelező erejű legyen?

A szülőknek nem kell családjogi bírósághoz fordulniuk, a gyermek feletti szülői felelősség kérdését magánmegállapodással is rendezhetik. Az ebben való segítségnyújtás érdekében a szülők az eljárás során is bármikor akkreditált és megfelelően képzett mediátorhoz (jogászhoz, közjegyzőhöz vagy más akkreditált mediátorhoz) fordulhatnak (a polgári perrendtartás [*Code judiciaire*] 1730. cikke).

Amennyiben szükség esetén végre kívánják hajtatni e döntést, a szülőknek be kell nyújtaniuk a megállapodásukat a családjogi bírósághoz, amely megvizsgálja, hogy az a gyermek érdekét szolgálja-e.

A házasság annak helyrehozhatatlan megromlása miatt történő felbontása esetén (lásd a „Válás – Belgium” tájékoztatót) a szülők az eljárás során bármikor kérhetik a családjogi bíróságot, hogy hagyja jóvá a gyermekekre vonatkozó ideiglenes intézkedésekről szóló megállapodást. A bíró elutasíthatja a megállapodás jóváhagyását, ha az nem a gyermekek érdekét szolgálja.

A házasság megegyezésen alapuló bontása esetén (lásd a „Válás – Belgium” tájékoztatót) a felek a házasság felbontását megelőző megállapodásban kötelesek meghatározni a szülői felelősségre vonatkozó intézkedéseket (a szülői felelősség gyakorlása, a kapcsolattartáshoz való jog, a gyermek vagyonának kezelése), valamint a szülőknek a gyermek tartásához, oktatásához, egészségéhez, képzéséhez és neveléséhez való, a házasság felbontására

irányuló eljárás alatt és azt követő hozzájárulásaira vonatkozó megállapodásokat. A megállapodást az ügyész véleményezi, a családjogi bíróság pedig törölheti vagy módosíthatja azokat a rendelkezéseket, amelyek ellentétesek a kiskorú gyermekek érdekeivel. A családjogi bíróság felbontja a házasságot és a kiskorú gyermekek tekintetében jóváhagyja a megállapodásokat.

6 Ha a szülők nem tudnak megállapodásra jutni a szülői felelősség kérdésében, milyen egyéb, bíróságon kívüli alternatív megoldások vannak a konfliktus rendezésére?

A bírósági titkár kérelem benyújtása esetén értesíti a feleket, hogy igénybe vehetnek közvetítést, békéltetést vagy a békés úton történő vitarendezés bármely egyéb formáját (polgári perrendtartás 1253*ter.* cikk /1). Emellett a bíró bármikor, amikor úgy véli, hogy lehetséges a békéltetés vagy a békeközvetítés, javasolhatja azt a feleknek. Amennyiben a felek hozzájárulnak, a bíró elnapolhatja az ügyet annak érdekében, hogy a felek megkíséreljék a megállapodás megkötését vagy az ügy közvetítés segítségével történő rendezését, illetve az ügyet át lehet tenni a békés úton történő vitarendezéssel foglalkozó szekcióhoz (polgári perrendtartás 1253*ter.* cikk /3).

Amennyiben a felek megállapodnak, a bíróság jóváhagyja e megállapodást, feltéve, hogy az nem nyilvánvalóan ellentétes a gyermek érdekével (polgári perrendtartás 1253*ter.* cikk /2).

Bármelyik fél a bírósági eljárástól függetlenül is javasolhatja közvetítés igénybevételét (polgári perrendtartás 1730. cikk). Az akkreditált mediátor segítségével megkötött megállapodás szintén a fenti feltételek mellett hagyható jóvá.

Végül a felek szakértők (szociális munkások, pszichológusok, gyermekpszichiáterek) segítségét is igénybe vehetik szakértői vélemény beszerzése érdekében, illetve kérelmezhetik, hogy a bírósági eljárás során szakértőt jelöljenek ki. Ezekben az eljárásokban az ügyész a gyermekekre vonatkozó tájékoztatást kér a szociális szolgáltatóktól, a családjogi bíróság pedig figyelembe veszi a gyermekek véleményét (polgári perrendtartás 1253*ter.* cikk /6).

7 Ha a szülők bírósághoz fordulnak, mely kérdésekben hozhat döntést a bíró a gyermekkel kapcsolatban?

Amennyiben a szülők nem vagy csak részben állapodnak meg vagy, amennyiben a megállapodás a gyermek érdekével ellentétes, a családjogi bíróság határoz a szülői felelősség gyakorlásáról, figyelembe véve a szülők és – amennyiben életkora engedi – a gyermek véleményét, valamint a helyzetet és az ügy körülményeit. A bíróság elé terjeszthető kérdések közé tartoznak a következők:

- a szülői felelősség egyedüli vagy együttes gyakorlása (lásd a 2. pontot);
- a gyermek népesség-nyilvántartásba való elsődleges felvételének helye (=lakóhelye);
- a gyermek tartózkodási helye (megállapodás hiányában és a szülői felelősség együttes gyakorlása esetén a gyermek tartózkodási helyének egyenlő megosztását kell előnyben részesíteni, ha ezt legalább az egyik szülő kéri. Amennyiben nem ez a legmegfelelőbb megoldás, meghosszabbított tartózkodási idő vagy egyéb mód is választható. A családjogi bíróság figyelembe veszi a gyermek és a szülők egyedi körülményeit és érdekeit);
- gyermektartási hozzájárulás (mindegyik szülő képességeinek megfelelően köteles hozzájárulni a gyermek életviteléhez, tartásához, egészségéhez, felügyeletéhez, oktatásához, képzéséhez és fejlődéséhez).

A családjogi bíróságtól emellett kérhető a gyermek oktatásáról és képzéséről való döntés is. A felek emellett konkrét kérdéseket is a bíróság elé terjeszthetnek, például a szünetidők szüneti köztartására, egyes költségek megosztására, iskolába való beíratásra stb. vonatkozóan. Ez az ügy egyedi körülményeitől függ.

8 Ha a bíróság a szülői felügyeletet csak az egyik szülőnek ítéli meg, az egyben azt is jelenti, hogy a jogot gyakorló szülő a másik szülő előzetes megkérdezése nélkül dönthet a gyermeket érintő minden kérdésben?

A tény, hogy az egyik szülő kizárólagosan gyakorolja a szülői felelősséget, nem jelenti azt, hogy korlátozás nélküli felhatalmazással rendelkezik a gyermekre vonatkozó döntések meghozatalára. Figyelembe kell venni a konkrét ügyben megkötött megállapodásokat is. Emellett a másik szülő továbbra is rendelkezik a gyermek oktatásának felügyeletéhez való joggal (lásd a 2. pontot).

A gyermekkel együtt, a másik szülő értesítése nélkül történő költözés hatással lehet a gyermek tartózkodási helyére, kapcsolattartási jogára stb. Ilyen esetben a költözésről nem értesített vagy ahhoz nem hozzájáruló fél keresetet nyújthat be a családjogi bírósághoz (polgári törvénykönyv 374. és 387*bis.* cikk), illetve vészhelyzetben, amennyiben feltétlenül szükséges, az ideiglenes intézkedésekre vonatkozó kérelmeket elbíráló bíróhoz (*juge des référés*) (polgári perrendtartás 584. cikk negyedik bekezdés).

9 Mít jelent a gyakorlatban, ha a bíróság úgy dönt, hogy a két szülő közösen gyakorolja a szülői felügyeletet?

(Lásd a 2. pontot). Ennek megfelelően mindketten gyakorolják, és a jövőben is gyakorolhatják a szülői felelősség körébe tartozó jogokat (a gyermek szülői felügyelete, a gyermek oktatáshoz való jogának gyakorlása, a gyermek vagyonának jogszerű kezeléséhez és annak használatához való jog) és egyik szülő sem hozhat egyedül olyan döntést, amely megakadályozza a másik szülőt a jogai gyakorlásában. A szülőnek tehát be kell szereznie a másik szülő hozzájárulását, enélkül nem járhat el. Például a gyermek felügyelete tekintetében azonban a gyermekkel együtt élő szülő hozhatja meg a mindennapi rutinra, helyes viselkedésre stb. vonatkozó döntéseket. Harmadik (jóhiszeműen eljáró) személyek tekintetében a szülőről feltételezni kell, hogy a szülői felelősség egyedüli gyakorlása során a másik szülő jóváhagyásával jár el (polgári törvénykönyv 373. cikk).

10 Ha valaki szülői felelősséggel kapcsolatos kérelmet kíván benyújtani, melyik bírósághoz vagy hatósághoz kell fordulnia? Milyen alaki szabályokat kell betartani, és milyen iratokat kell csatolni a kérelemhez?

A polgári perrendtartás 572*bis.* cikk 4. pontja szerint a családjogi bíróság határoz a szülői felelősségre, valamint a kiskorú gyermekek tartózkodási helyére és kapcsolattartási jogára vonatkozó ügyben. A kérelemhez csatolandó dokumentumok a benyújtott keresettől függenek.

11 Milyen eljárás érvényes ezen esetekre? Van-e sürgősségi eljárás?

Egyes, a családjogi bíróság hatáskörébe tartozó ügyeket, például a szülői felelősségre, a tartózkodási helyre vagy a kapcsolattartási jogra vonatkozó ügyeket a jogszabály sürgősnek minősít és azokat *inter partes* keresettel, idézéssel vagy közös kérelemmel is meg lehet indítani. Ezekről az ügyekről közbenső ítélettel határoznak. Amennyiben az ügy idézéssel indul, a határidő legalább két nap (lásd a polgári perrendtartás 1035. cikkének második bekezdését). Egyéb esetben az első tárgyalást a kérelemnek a bíróság hivatalához való benyújtásától számított 15 napon belül meg kell tartani (polgári perrendtartás 1253*ter.* cikk /4(2)).

A kiskorú gyermekekre vonatkozó ügyekben a feleknek nem csak az első tárgyaláson, hanem minden olyan tárgyaláson személyesen kell megjelenniük, ahol a gyermekre vonatkozó kérdéseket tárgyalnak, valamint a felek szóbeli érveinek előadására szolgáló tárgyalásokon is (polgári perrendtartás 1253*ter.* cikk (2), első és második albekezdés). Emellett minden kiskorú jogosult arra, hogy a szülői felelősségre, tartózkodási helyre és kapcsolattartási jogra vonatkozó releváns kérdésekben meghallgassák (polgári perrendtartás 1004. cikk (1) bekezdés 1. pont).

12 Igényelhető-e jogsegély az eljárás költségeinek fedezésére?

E tekintetben az általános szabályokat kell alkalmazni (lásd a „Költségmentesség – Belgium” tájékoztatót).

13 Lehet-e fellebbezni a szülői felelősséggel kapcsolatban hozott döntés ellen?

A házasság megegyezésen alapuló bontása esetén, amennyiben a felek megállapodtak a szülői felelősség gyakorlása tekintetében, az ügyész kifejtette véleményét és a családjogi bíróság jóváhagyta a megállapodást és felbontotta a házasságot, főszabály szerint nincs lehetőség fellebbezésre.

Egyéb esetekben a szülői felelősségre vonatkozó határozattal szemben általában egy hónapos határidővel lehet fellebbezést benyújtani. E határidőt az ítélet kézbesítésétől vagy közlésétől (az egyoldalú kereset alapján hozott végzésekkel szembeni fellebbezés) kell számítani. Az ítélet kézbesítését bizonyos esetekben (például az ügyész kérelmére) a határidő meghosszabbítása érdekében el lehet halasztani.

14 Bizonyos esetekben előfordulhat, hogy bírósághoz kell fordulni a szülői felelősséggel kapcsolatos döntés végrehajtása érdekében. Milyen bírósághoz kell fordulni és milyen eljárás követendő ilyen esetekben?

A családjogi bíróság, amely a gyermek szülőkkel való együttélésének rendjét meghatározta, illetve a szülő vagy harmadik fél kapcsolattartási jogát megerősítette, később végrehajtási intézkedésekkel láthatja el a határozatát (polgári törvénykönyv 387 *ter.* cikk (1) ötödik albekezdés). A bíróság meghatározza ezen intézkedések jellegét, valamint a végrehajtásukra vonatkozó szabályokat, figyelembe véve a gyermek érdekét és – szükség esetén – kijelöli azokat a személyeket, akik elkísérik a bírósági tisztviselőt a határozat végrehajtása érdekében. A családjogi bíróság kényszerítő bíróságot szabhat ki a határozat betartásának biztosítása érdekében.

15 Mit kell tennem az egy másik tagállamban kibocsátott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat e tagállamban történő elismerése és végrehajtása érdekében?

2005. március 1-jétől a 2201/2003/EK – úgynevezett „Brüsszel IIa.” – tanácsi rendeletnek megfelelően a szülői felelősségre vonatkozó, bármely tagállamban (kivéve Dániában) meghozott határozatokat főszabály szerint automatikusan el kell ismerni. A kapcsolattartási jogokra és az elrabolt gyermek visszavitelére vonatkozó határozatok kivételével azonban a végrehajtás feltétele a családjogi bíróságnak címzett végrehajtási kérelem benyújtása, amely bíróság a kérelem alapján közbenső ítéletet hoz.

Az egyszerűsített eljárás a házasság felbontására irányuló eljárásokon kívül nem alkalmazható azonban az e dátum előtt meghozott határozatokra. Ebben az esetben javasolt az elismerésre és végrehajtásra vonatkozó általános eljárás lefolytatása.

16 E tagállamban mely bírósághoz kell fordulnom az egy másik tagállamban kibocsátott, szülői felelősségről szóló bírósági határozat elismerésének megtámadása érdekében? Milyen eljárás alkalmazandó ilyen esetben?

Bármelyik érdekelt személy kérelmezheti a családjogi bíróságtól a külföldön hozott határozat elismerésének megtagadását. A családjogi bíróság felfüggesztheti az eljárást, ha az érintett határozattal szemben annak származási országában fellebbezés van folyamatban.

17 Melyik jogot alkalmazza a bíróság a szülői felelősségről szóló eljárásban, ahol a gyermek vagy a felek nem e tagállamban élnek vagy eltérő állampolgársággal rendelkeznek?

A belga bíróságok főszabály szerint a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti jogot alkalmazzák.

A gyermek állampolgársága szerinti állam jogát kell alkalmazni azonban, ha a gyermek szokásos tartózkodási helye szerinti jog nem biztosítja a gyermek személyének vagy vagyonának megfelelő védelmét. A belga jogot kell alkalmazni, ha az érintett külföldi jog által meghatározott intézkedések meghozatala ténylegesen vagy jogi szempontból nem lehetséges.

Ez a webhely az [Európa Önökért](#) portál része.

Örömmel vesszük [visszajelzését](#) arról, hogy hasznosnak találta-e az oldalon szereplő információkat.

Your
Europe

This webpage is part of an EU quality network

Utolsó frissítés: 15/12/2020

Ennek a lapnak a különböző nyelvi változatait az Európai Igazságügyi Hálózat tagállami kapcsolattartói tartják fenn. Az Európai Bizottság szolgálata készíti el a fordításokat a többi nyelvre. Előfordulhat, hogy az eredeti dokumentumon az illetékes tagállami hatóság által végzett változtatásokat a fordítások még nem tükrözik. Sem az Európai Igazságügyi Hálózat, sem a Bizottság nem vállal semmilyen felelősséget, illetve kötelezettséget az e dokumentumban közzétett vagy hivatkozott információk és adatok tekintetében. Az ezen oldalért felelős tagállam szerzői jogi szabályait a Jogi nyilatkozatban tekintheti meg.